

SR:s program Bota mig! grovt vilseledande och vinklat

I SR:s program Bota mig! i P1 som sändes den 11 och 16 mars 2019 påstods att Strålskyddsstiftelsen skulle lämnat felaktig information om en studies resultat. I strid med SR:s sändningsregler fick inte Mona Nilsson från Strålskyddsstiftelsen kommentera kritiken trots att hon intervjuades inför programmet under 90 minuter. Reportern Simon Magnusson undanhöll lyssnarna fakta om att studien visar förhöjd risk för sköldkörtelcancer samt att Strålskyddsstiftelsens artikel bygger på att två ledande experter på området drar slutsatsen att studien visar förhöjd risk för sköldkörtelcancer.

[Video](#) på You Tube med 15 minuter av intervjun med Mona Nilsson inför programmet med svaren som SR inte ville sända.

Strålskyddsstiftelsens artikel om denna den första studien som gjorts om samband mellan sköldkörtelcancer och mobilanvändning publicerades i [november 2018](#). Trots att studien sannolikt undervärderar risken eftersom DECT-telefonanvändare betraktats som oexponerade, ses genomgående förhöjd risk (+58%) för sköldkörtelcancer bland de som använt mobiltelefon allra mest, i denna studie mer än sammanlagt 13 140 timmar (OR: 1.58, 95% CI: 0.98 – 2.54).

Uppgifter av betydelse utelämnades

Strålskyddsstiftelsen byggde sin slutsats på dels många års erfarenhet av att tolka och studera vetenskapliga epidemiologiska studiers resultat samt två ledande experters bedömning av resultaten som ansåg att studien visade förhöjd risk för sköldkörtelcancer, vilket redovisades i artikeln. Med detta valde alltså **Simon Magnusson** i programmet **Bota mig!** som du kan lyssna på [här](#), att inte rapportera för lyssnarna. Detta att utelämna betydelsefulla uppgifter strider på ett flagrant sätt mot kravet på saktlighet i [SR:s sändningsregler](#):

“Uppgifter som är av betydelse ska vara korrekta. Inslag får inte vara vilseledande, till exempel genom att betydelsefulla uppgifter utelämnas”

Här följer vad Dr Joel Moscowitz och Dr Lennart Hardell sade i artikeln:

“Dr Joel Moscowitz, direktör vid School of Public Health, Berkeley, USA konstaterar i en kommentar att studien visar att män som använt mobilen i över 15 år har fördubblad risk för sköldkörtelcancer och kvinnor som använt mobiltelefon i över 2 timmar om dagen har 52% ökad risk.”

“Lennart Hardell, cancerläkare och med lång erfarenhet från epidemiologisk forskning om cancerrisker med mobiltelefoner och sladdlösa telefoner (DECT) säger att studien visar att mobiltelefoner är en riskfaktor för sköldkörtelcancer.”

Fick inte bemöta kritiken

Simon Magnusson lät dessutom inte Mona Nilsson kommentera kritiken som han riktade i SR:s program mot Strålskyddsstiftelsens artikel. Det strider också mot sändningsreglerna.

”Om en klart utpekad part utsätts för stark kritik eller allvarliga anklagelser bör han eller hon som regel få möjlighet att försvara sig i samma program”.

I den debattartade intervju som gjordes under 90 minuter en månad före det att programmet med Mona Nilsson sändes, nämnde Simon Magnusson inte något om kritiken som han senare i sändningen riktade mot Strålskyddsstiftelsens artikel. Simon Magnusson hade gott om tid både under intervjun och under den månad som förlöpte innan sändningen att be Mona Nilsson om ett svar på sin kritik.

I stället fick Ulrika Björkstén, från SR Vetenskapsradion i programmet bekräfta den felaktiga kritiken från Simon Magnusson i svepande ordalag:

”Man väljer ut dom enstaka studier som ger något utfall och sedan överdriver man betydelsen av det. Det är inte så vetenskap går till, utan vetenskap är just sanning av en mängd studier, där man så småningom får en bild.... på något vis är den samlade bilden att det inte finns några hälsorisker har ju verkligen konsoliderats. Den bilden har blivit mycket tydligare efter att så här många studier har lagts till, att vid det här laget skulle vi ha upptäckt om det fanns en tydlig hälsorisk”

Att påstå att Strålskyddsstiftelsen skulle välja ut ”enstaka studier som ger något utfall” är allvarligt vilseledande och felaktigt eftersom Strålskyddsstiftelsen [upprepat redovisat](#) att upprepade studier visar att mobilanvändning ökar risken för hjärntumör och att strålningen orsakar en lång rad andra skadliga effekter. Dessutom har vi redovisat att forskningen dessutom visar att strålningen skadar cellers DNA, orsakar oxidativ stress och att upprepade metaanalyser visar att mobilanvändning ökar risken för hjärntumör. Över 600 vetenskapliga rapporter finns i Strålskyddsstiftelsens [lista över forskning](#) de senaste tio åren. Det är falskt att påstå att det skulle handla om ”enstaka studier”.

Ulrika Björkstén lämnade felaktiga påståenden

Ulrika Björksténs påstående att ”den samlade bilden att det inte finns några hälsorisker har ju verkligen konsoliderats” är också falskt. I själva verket är det tvärtom. Allt fler forskare och vetenskapsmän verksamma på området är överens om att växande belägg visar en lång rad hälsorisker, bland annat cancer, oxidativ stress, DNA-skador och påverkan på psykisk hälsa uttryckt i [EMF Scientist Appeal](#). I programmet förmedlade ensidigt den felaktiga bilden av att forskningen i sin helhet inte skulle visat att mobilanvändning orsakar cancer. [Sanningen](#) är att det är precis tvärtom, vilket både ett växande antal experter och domstolar i Italien konstaterar.

Professor Anthony Miller bedömer som exempel att beläggen nu är så starka att mobilstrålning bör klassas i högsta cancerklassen, Grupp 1. Samma sak konstaterar den svenske cancerläkaren och forskaren Lennart Hardell och hans medarbetare. [Här](#) i denna

artikel har vi lagt in hela listan av forskning som visat förhöjd risk för tumör i huvudet pga mobilanvändning.

Anthony Miller skrev i en vetenskaplig [artikel](#) publicerad hösten 2018 följande:

*“Glioma is an important human cancer found to be associated with RFR in 9 case-control studies conducted in Sweden and France, as well as in some other countries. Increasing glioma incidence trends have been reported in the UK and other countries. Non-malignant endpoints linked include acoustic neuroma (vestibular Schwannoma) and meningioma. ...When considered with recent animal experimental evidence, the recent epidemiological studies strengthen and support the conclusion that **RFR should be categorized as carcinogenic to humans (IARC Group 1).**”*

Fyra metaanalyser, dvs analyser av den samlade forskningen drar slutsatsen att forskningen sammantaget visar förhöjd risk för cancer för mobilanvändare:

2018: Ökad risk för hjärntumör. Ny metaanalys kommer fram till samma sak som tidigare analyser: den samlade forskningen visar att användning av mobiltelefon under längre tid ökar risken för hjärntumör. [Wang et al. 2018](#)

2017: Ökad risk för hjärntumör. Analys av samlad tillgänglig forskning visar att mobilanvändning ökar risken för hjärntumör. [Prasad et al. 2017](#)

2017: Ökad risk för hjärntumör. Analys av samlad tillgänglig forskning visar att mobilanvändning ökar risken för hjärntumör. [Bortkiewicz et al. 2017](#)

2017: Kriterier för cancersamband uppfyllda. Resultat från tillgänglig vetenskaplig forskning klarlägger samband mobilanvändning och cancer samt uppfyller de kriterier som krävs för att samband ska anses fastlagt. Slutsats: Radiofrekvent strålning bör betraktas som cancerogen för människa. [Carlberg et Hardell 2017](#)

Bröt mot kravet på saklighet och opartiskhet

Programmet bryter även gällande redovisning av forskningsläget mot kravet på saklighet och opartiskhet i denna kontroversiella fråga där forskare och myndigheter inte är överens, genom att utelämna denna information som talade mot programmets ensidiga budskap att mobilanvändning inte skulle vara förknippad med förhöjd risk för cancer och annan ohälsa. Detta trots att Simon Magnusson och redaktionen fick del av omfattande dokumentation om detta från Mona Nilsson, både muntligen under intervjun och via epost inför programmet.

Det utelämnades även att 247 vetenskapsmän verksamma på området konstaterar att beläggen för att mobilstrålning orsakar cancer och andra skadliga hälsoeffekter stärkts under senare år och att allmänheten därför bör informeras om hälsoriskerna och erbjudas bättre skydd i form av stärkta gränsvärden se [EMF Scienitist Appeal](#). Detta redovisade Mona Nilsson för Simon Magnusson om och om igen i den 90 minuter långa intervjun och den står omnämnd överst på Strålskyddsstiftelsens webbsida. Ändå undvek Simon Magnusson att

redovisa att en stor del, sannolikt en tydligt majoritet av forskarvärlden anser detta, och att forskarvärlden därför är delad.

Detta är ytterligare exempel på att programmet bröt mot sändningsreglernas krav på opartiskhet och saklighet: *"uppgifter som är av betydelse ska vara korrekta. Inslag får inte vara vilseledande till exempel genom att betydelsefulla uppgifter utelämnas"*. Programmet utelämnade det faktum att en stor del av vetenskapsmännen verksamma på området är av en motsatt uppfattning samt att omfattande forskning som visar hälsorisker ligger till grund, än den bild som ensidigt och vinklat gavs av programmet.

Ensidig behandling

SR:s sändningsregler:

"Kontroversiella ämnen eller händelser får inte behandlas ensidigt så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar."

Programmet på 26 minuter dominerades av den sida som hävdar att det inte finns hälsorisker (Ulrika Björkstén, Torsten Augustsson och reportern Simon Magnusson som tydligt hade en icke objektiv och felaktig uppfattning i frågan, medan Mona Nilsson endast under 2 minuter fick redogöra för varför Strålskyddsstiftelsens bild skiljer sig från myndigheternas. **Mona Nilsson** intervjuades i sammanlagt 90 minuter inför programmet men endast två minuter sändes och hennes redogörelse för vad forskningen visar och vilka hälsoriskerna är sändes aldrig. Inför programmet hade programchefen Karin Grönberg förespeglat att de var intresserade av:

"Vi vill höra hur Strålskyddsstiftelsen ser på riskerna med elektromagnetisk strålning? Varför finns det så olika bilder av hur stora riskerna är med elektromagnetisk strålning? Hur ser det vetenskapliga läget ut när det gäller elektromagnetisk strålning? Vilka råd ger ni, för att skydda sig mot elektromagnetisk strålning?"

Av dessa frågeställningar som bland annat debatterades under den 90 minuter långa intervjun sändes slutligen alltså enbart 2 minuter om varför det finns olika bilder av riskerna.

Trots att Mona Nilsson hade fått beskedet att det som sändes skulle vara oredigerat, dvs utan klippning, hade hennes redogörelse för att Världshälsoorganisationens arbete med denna fråga [finansierats av telekomindustrin](#) under många år, som ett exempel på hur industrin utövar inflytande över myndigheters ställningstaganden, klippts bort.

Riksprogramchef Karin Grönberg skrev så här till Mona Nilsson den 5 mars:

"Det här är den del som kommer att finnas med från intervjun med dig i programmet Bota mig! Vi har valt att koncentrera oss på frågan som du lyfte, om man kan lita på forskningen och myndigheterna? Det här partiet från intervjun är helt oredigerat".

Det var alltså inte sant. Det var redigerat.

Ulrika Björkstén historieförfalskade

Inledningsvis försökte programledaren Simon Magnusson ge en historisk beskrivning om frågan om mobilstrålningens hälsorisker. Det lät som om han berättade en saga. Han gjorde en förenklad och felaktig beskrivning:

”Strålning finns överallt runt omkring oss, vi utsätts för UV-strålning från solen, röntgenstrålning då vi brutit benet och sedan 90-talet har det funnits en oro för radiofrekvent elektromagnetisk strålning, inte minst från mobiltelefoner.”

Simon Magnusson berättade om ett TV-program i USA 1993 om en kvinna som fått hjärntumör:

”Och så föddes oron över att mobilers eventuella hälsorisker.”

Ulrika Björkstén fortsatte:

”Och det här satte igång en väldig oro i USA och blev också upprinnelsen till forskningsprogram. Det är det som jag snabbt upptäckte som intressant inom det här forskningsfältet att det är i botten på forskningen så låg egentligen inte några vetenskapliga utgångspunkter. Utan utgångspunkten var just det här att människor var oroliga över att en helt ny miljöfaktor fanns i våra liv. Och det kan man ju säga att det är ett ganska rimligt förhållningssätt.”

Här bryter programmet återigen mot kravet på saklighet. Påståendena om att det skulle saknats vetenskapliga utgångspunkter för hälsorisker, exempelvis cancer, år 1993 är allvarligt felaktiga. Det är ren historieförfalskning. Forskning hade redan bedrivits under flera decennier och bland annat studerat risken för cancer och andra hälsoeffekter med att utsättas för mikrovågsstrålning från radar som liksom mobiltelefoner sänder ut mikrovågor.

Bevisligen fanns det redan under 1970- och 1980-talet en växande debatt om hälsorisker med elektromagnetiska fält och radiofrekvent strålning eller mikrovågsstrålning som avges från radaranläggningar och mobiltelefoner. Ulrika Björkstén och Simon Magnusson gav även i SR:s program felaktigt sken av att frågan skulle enbart drivas av allmänhetens ”oro”. Det var vetenskapsmän, myndigheter och journalister som beskrev forskning som visade en rad olika skadliga hälsoeffekter och som uttryckte oro för skadliga hälsoeffekter av strålningen på grund av att forskningen redan tidigare från 1970-talet och under de efterföljande decennierna visade skadliga effekter, exempelvis förhöjd cancerfrekvens. Snarast kom oron från främst mobiltelefonföretag som blev oroade över konsekvenserna för deras aktiekurser och försäljning med att riskerna med mobiltelefoner diskuterades i media. Mobiltelefonföretagens aktiekurser föll som en följd av den ökande debatten i media, vilket framgår bland annat av en intervju i BBC 1999 (The Mobile Mystery – Panorama). Detta innebär att Simon Magnusson och Ulrika Björkstén medvetet eller omedvetet förmedlar telekombolagens perspektiv. Här följer några exempel på tidigare forskning och debatt. Listan kunde gjorts mycket längre:

1960-1970-talet: Debatt och oro i media över att den amerikanska ambassaden i Moskva utsattes för mikrovågsstrålning vilket enligt rapporter orsakade ökad sjukdomsförekomst inklusive cancerfall, bland personalen. "Liakouris, Ana G. Johnson. ["Radiofrequency \(RF\) Sickness in the Lilienfeld Study: An Effect of Modulated Microwaves?"](#) *Environmental Health* 53.3 (1998): 236 – 238 concluded there were 4 statistically significant effects seen in exposed employees: 1. dermatographism (eczema, inflammatory and allergic skin problems); 2. neurological; 3. reproductive; 4. tumors

Ambassador Walter Stoessel, who served at the US embassy in Moscow during the time it was irradiated and who died of leukemia at age 66, wrote a memo in 1976 that the radiation levels measured at the embassy, 1-15uW/cm², is many times higher than background levels of cities and that their medical experts say prolonged exposure at the levels at the embassy is a potential health hazard. [The memo was classified until 2006 and released by wikileaks.](#)"
[Källa](#)

1970-talet: Redan då hade Östeuropa 100 gånger längre gränsvärden för tillåten exponering för mikrovågsstrålning eftersom vetenskaplig forskning visat att långvarig exponering orsakade skadliga hälsoeffekter. Boken *Electromagnetic Fields and the Life Environment* gavs ut 1971 i USA och var författad av bl a Karel Marha, direktör vid Tjeckoslovariens Institute of Occupational and Industrial Diseases. I boken beskrevs vad forskningen redan då visste gällande skadliga effekter med pulserad mikrovågsstrålning. [Källa](#)

1970: Vid ett [forsknings Symposium](#) redovisades forskning som visade att mikrovågsstrålning orsakade en lång rad ohälsoeffekter, bland annat symtom på psykisk ohälsa.

1976: En [rapport](#) från USA:s **Defense Intelligence Agency** redovisar forskning som visat en rad skadliga hälsoeffekter av mikrovågsstrålning vilket förklarar varför man hade 100 ggr lägre gränsvärden än vad som fortfarande gäller idag i Sverige.

1977: Boken *The Zapping of America* av **Paul Brodeur** ges ut. Enligt förlaget: "Shows the ways in which the entire population of the United States is being exposed to dangerous levels of microwave radiation and points to a conspiracy of silence between the Department of Defense and the electronics industry". Paul Brodeur blev även intervjuad om boken i bland annat *People's Magazine* i artikeln "The Microwave Menace Is Zapping Us All, Warns Writer Paul Brodeur" den 30 januari 1978 (nr 4/1978), [Källa](#)

1980-talet: **US Air Force** startade en stor djurstudie som studerade om mikrovågsstrålning 2,45 GHz orsakade cancer i djurförsk. Resultaten var redan klara och redovisades 1984, rapporterades bland annat i det specialiserade nyhetsbrevet *Microwave News* samma år, och publicerades i vetenskaplig tidskrift år 1992. Mikrovågsstrålning orsakade 3,5 ggr fler tumörer i exponerade djur jämfört med oexponerade. Exponeringen var inom tillåtna nivåer från mobiltelefoner. Se sidan 14 i [denna länk](#) "The Guy study".

1980-1990-talet: *Microwave News*, ett specialiserat kvalitetsnyhetsbrev, bevakar och redovisar forskning som löpande visar växande belägg och debatt bland vetenskapsmän och myndighetspersoner gällande hälsorisker med mikrovågor och elektromagnetiska fält. [Källa](#)

1986: En artikel i **Scientific American** beskriver den pågående vetenskapliga debatten eller kontroversen kring mikrovågsstrålningens hälsorisker. [Källa](#)

1990: Den inom området effekter av elektromagnetiska fält välkände forskaren **Robert O. Becker** ger ut boken [Cross Currents](#) som beskriver skadliga hälsoeffekter inklusive risk för cancer av elektromagnetiska fält och mikrovågsstrålning.

1993: **FDA** (Food and Drug Administration) drog slutsatsen i en intern rapport att tillgängliga forskningsresultat "strongly suggest" att mikrovågsstrålning kan påskynda cancerutveckling. Av cirka åtta långtidsexponeringsdjurstudier visade fem ökade förekomst av cancer, påskyndad cancerutveckling eller båda. [Källa](#)

"Kärran bakom hästen"

Nedan ges utskrift av vad som sades i programmets inledande minuter:

Ulrika Björkstén: Problemet var från början att, eftersom forskningen initierades som svar på denna allmänna oron, fanns det ingen tanke om vilken typ av mekanism som skulle ligga bakom en sån här effekt och varför just cancer skulle var det mest intressanta att undersöka om man nu var ute efter att undersöka biologiska effekter av radiofrekvent strålning. Så att forskningsfältet fick redan från början en väldig slagsida till att möta oro som inte var vetenskapligt grundad"

Simon Magnusson: Så i stället för att börja med grundforskningsperspektivet, alltså ställa sig frågan vilka biologiska effekter skulle det här kunna ha, som skulle kunna leda till hälsoeffekter, så började man i andra änden och kollad på vilka hälsoeffekter som det eventuellt har. Och 2006 släpper Ulrika Björkstén en bok som handlar just om forskningen om det här.

Ulrika Björkstén: Så min bok handlar om hur svårt det är att forska på risker som potentiellt skulle kunna finnas men som man inte överhuvudtaget har en aning om vad det i så fall skulle kunna vara.

Simon Magnusson: Och det är någonstans här som är själva kruxet i det hela. Joniserande strålning t.ex. radioaktiv strålning, vet vi att det är skadligt. Vi vet om de biologiska mekanismerna som gör att det är skadligt. Men när det gäller radiofrekvent strålning med icke joniserande, som det handlar om när det gäller mobiler finns det ingen biologisk mekanisk förklaring på hur det skulle kunna uppstå hälsoeffekter av den typen och styrkan av strålning som kommer från mobiler. Och det är mycket det här som Ulrika Björkstén bok handlar om. Om hur man satt kärran före hästen, så att säga.

Här är det både Simon Magnusson och Ulrika Björkstén som förvränger fakta och snarast är de som sätter kärran framför hästen. Utifrån vad som framkommit i forskningen sedan 1960- och 1970-talet är detta endera historieförfälskning eller djupt okunnigt.

Lennart Hardell som forskat sedan 1970-talet på risker med olika miljöfaktorer, hormoslyr, glyfosat och mobiltelefoner bland annat kommenterar Björksténs och Magnussons påstående så här:

”Givetvis behövs inte en känd mekanism för att utreda om en exponering orsakar sjukdom. Flera upptäckter har initierats av kliniska observationer som lett till epidemiologiska studier av orsakssamband. Det gäller tex Hormoslyr och cancer, vinylklorid och levercancer (angiosarcom). Någon klar verkningsmekanism är inte känd ens för välkända samband som tobak och lungcancer eller dioxiner (TCDD) och cancer. Om verkningsmekanism krävs för att utreda ett samband hade många viktiga risker undgått upptäckt”

Förvirrande fel om myndighetsliknande namn

Simon Magnusson uppgav felaktigt i programmet att Strålskyddsstiftelsen skulle vara en ”lobbyorganisation” vilket är vinklat eftersom ordet har en negativ klang. Detta trots att Mona Nilsson under inledningen av intervjun (som aldrig sändes) förklarade för Magnusson att Strålskyddsstiftelsen är en samlingsstiftelse som informerar om hälsorisker med strålning från trådlös teknik och lågfrekventa magnetfält utifrån vetenskaplig forskning och forskares bedömningar, samt ger råd om hur riskerna ska minskas. Dessutom påstod han på ett förvirrande sätt att Strålskyddsstiftelsen skulle ha ett ”myndighetsliknande namn”, vilket är svårt att förstå eftersom namnet tydligt innehåller ordet Stiftelse vilket klart talar om att det är just en stiftelse och inte en myndighet. SR uppgav fortfarande den 16 mars 2019 på sin webbplats Bota mig! att **Strålsäkerhetsmyndigheten** skulle heta Strålskyddsmyndigheten. Detta trots att redaktionen uppmärksammats på det felaktiga namnet sedan programmet sändes första gången.

Mobilstrålningsrisker en “kontroversiell fråga”

Frågan om hälsorisker med mobilstrålning är tveklöst en fråga som kan kallas “kontroversiell” där forskarvärlden och myndighetsvärlden är djupt delad gällande hälsoriskerna. Vår hittillsvarande redovisning av forskarvärldens ståndpunkt, exempelvis 5G Appeal och EMF Scientist appeal är exempel på det. Frågan är av mycket stor betydelse för enorma ekonomiska intressen vilket till stor del kan förklara den djupa klyftan.

Vi kan konstatera att programmet bröt mot SR:s sändningsregler som lyder:

- *Programledare, reportrar och andra som kan uppfattas som företrädare för programföretaget får inte göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.*
- *Kontroversiella ämnen eller händelser får inte behandlas ensidigt så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar.*
- *Om en klart utpekad part utsätts för stark kritik eller allvarliga anklagelser bör han eller hon som regel få möjlighet att försvara sig i samma program*

Strålskyddsstiftelsen konstaterar att detta program inte tjänar folkets intresse. Det är inte Public Service. Detta program tjänar tvärtom makten, dvs myndigheterna och de stora telekombolagen genom att ge allvarligt felaktig bild av att inga hälsorisker skulle visats i

forskningen trots att beläggen för hälsorisker är växande och mycket omfattande vilket även flera hundra vetenskapsmän på området anser.

Strålskyddsstiftelsen kommenterar inte i denna artikel Torsten Augustsson från Strålsäkerhetsmyndighetens många felaktiga och nervösa påståenden som dessutom gjordes i programmet.